

จริยธรรมกับสังคมไทย

สุรพล ชลดำรงกุล

D.V.M., รองศาสตราจารย์

ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คงไม่เป็นการกล่าวอย่างเกินเลย หากจะลงความเห็น ว่าสังคมไทยในยุคสมัยนี้อยู่ในยุคแห่ง "วิกฤติจริยธรรม" โดยแท้จริง เมื่อเรามองไปรอบๆ ตัว พฤติกรรมต่างๆ ของคนในสังคมจะพบผิดเพี้ยน ผิดแผก หากความควรและความงามไม่ได้ คนปล้นพระ พระปล้นคน คนหลอกพระ พระหลอกคน พระสร้างวัดดุมงคล ไบ่ห่วย รดน้ำมนต์สะเดาะเคราะห์ ทหารคุมผ้าคลุมเชค พ่อข่มขืนลูก ครูข่มขืนศิษย์ นักเรียนหนีเรียนไปเดินตามศูนย์การค้า อาจารย์สอนหนังสือเพียงแค่ว่าให้หมดชั่วโมงสอน เคล็ดวิชาเก็บเอาไว้อสอนพิเศษที่บ้าน เหล่านี้เป็นพฤติกรรมส่วนหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจากความมีอัตตาในตัวสูง มองแต่ตัวเอง ไม่มองคนอื่นฯ ในสังคมคิดจะทำสิ่งใดอาศัยแต่หลักของเหตุผลที่ใช้ตัวเองเป็นที่ตั้ง หลักจริยธรรมที่ถูกกำหนดให้ครู อาจารย์ทุกระดับ ตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา จะต้องปลูกฝังให้กับลูกศิษย์ แต่จะมีครู อาจารย์สักกี่คนที่รู้ว่าจริยธรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทยนั้นมีหลักการอย่างไร

คนส่วนใหญ่ในสังคมแห่งวิกฤติจริยธรรม เลือกกระทำในสิ่งที่ตนเองสะดวกแล้วอ้างว่ามีเหตุผล โจรปล้นฆ่า

อ้างว่าไม่มีงานทำ ไม่มีข้าวกิน ต้องเลี้ยงดูลูกเมีย คนขับขี้จักรยานยนต์นำจักรยานยนต์ไปจอดในที่จอดรถยนต์อ้างว่าใกล้กับที่ที่ตนจะมาทำธุระเป็นเหตุการณ์ที่พบได้ทุกเมื่อเชิ้อวัน

จริยธรรมที่ขาดหายไปคืออะไร แล้วจริยธรรมจะช่วยให้คนในสังคมและสังคมดีขึ้นได้อย่างไร เราลองมาพิจารณากัน

จริย คือ กริยาที่ควรประพฤติ

ธรรม คือ หลักปฏิบัติหรือข้อปฏิบัติ

ดังนั้น จริยธรรม คือ หลักปฏิบัติที่นำไปสู่กริยาที่

ควรประพฤติ หลักการของจริยธรรมไม่เหมือนการใช้หลักเหตุผลซึ่งเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง ไม่สนใจคนอื่น หลักของจริยธรรมคือการมองคนอื่น มองสังคม มองภาพรวมเป็นหลัก หลักของจริยธรรมจึงเป็นหลักที่จะใช้พิจารณาก่อนจะลงมือกระทำสิ่งใดๆ ลงไป หลักปฏิบัติของจริยธรรมจะต้องพิจารณาถึง 2 องค์ประกอบคือ

1. ควร-ไม่ควร ซึ่งจะต้องพิจารณาอย่างน้อย 2 ประการ

1.1 จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือไม่

1.2 ผิดกฎระเบียบของสังคมหรือไม่ (กฎระเบียบ

ของสังคมในที่นี้มีเป้าหมายถึงเพียงข้อกฎหมาย แต่อาจเป็นกฎระเบียบอะไรก็ได้ที่สังคมใดสังคมหนึ่งช่วยกันกำหนดขึ้นมา)

ลองนำหลักจริยธรรมข้อแรกนี้มาวิเคราะห์เหตุการณ์ที่ยกตัวอย่างมา เช่น กรณีโจรปล้นคน (1) ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน จากการสูญเสียทรัพย์สินและอาจถูกทำร้ายบาดเจ็บ และ (2) ผิดกฎหมายอย่างชัดเจน

ดังนั้น กรณีนี้ถ้าหากใช้หลักเหตุผลอาจมีเหตุให้พอกระทำได้ แต่เมื่อใช้หลักจริยธรรมมาพิจารณาสรุปได้เลยว่าไม่ควรกระทำ

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาเพียงแค่นี้ไม่ควรยังไม่พอ เพราะการกระทำบางอย่างอาจไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน อาจไม่ผิดกฎระเบียบของสังคม แต่ยังคงผิดหลักจริยธรรม เพราะผิดในข้อพิจารณาในหัวข้อต่อไป

2. งาม-ไม่งามที่จะต้องพิจารณาอย่างน้อย 2 ประการ เช่นเดียวกัน คือ

2.1 ถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ของตนหรือไม่ ก่อนที่จะรู้ว่าถูกต้องหรือไม่ จะต้องถามตัวเอง รู้จักตัวเองว่าตัวเองเป็นใคร ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร เช่น กรณีพระใบ้-ห่วย จัดสร้างวัดดงมุงคล เคาะหัวคน อาจไม่ผิดหลักจริยธรรมข้อแรก เพราะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่ผิดกฎระเบียบของสังคม เพราะพระอ้างว่า ก็มันอยากได้กุ๊กก็ให้ มันเอาเงินมาให้ กุ๊กก็เอา เอาไปแล้วกุ๊กก็เอาไปสร้างโรงเรียนให้ลูกหลานมันได้เรียน โดยลืมนึกไปว่าตัวเป็นพระสงฆ์ และพระสงฆ์ควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร หรือแม้แต่เด็กนักเรียนหรือนักศึกษา

นักเรียน ก็จะผิดในข้อนี้ ทหารคุมเชคก็ผิดข้อนี้ คือไม่งาม

2.2 ถูกต้องตามกาลเทศะหรือไม่ ถูกต้องกับเวลาและสถานที่หรือไม่ นักศึกษาไม่เข้าชั้นเรียนเอาเวลาไปนั่งคุยกัน เอาเวลาไปทำกิจกรรม เอาเวลาไปเดินตามศูนย์-การค้า ไปนั่งดื่มเหล้า ก็คือผิดหลักจริยธรรมข้อนี้ เมื่อผิดก็ไม่งาม

หลักจริยธรรมจึงเป็นหลักที่ใช้พิจารณาก่อนลงมือกระทำ มีความครอบคลุม ลุ่มลึก และกระจ่างแจ้ง ถ้าคนในสังคมใช้หลักจริยธรรมมาพิจารณาประกอบกับหลักของเหตุและผล ภาวะแห่ง "วิฤตจริยธรรม" ที่กำลังทำลายสังคมอยู่ทุกนาที่ คงผ่อนคลายปัญหาต่างๆ ของสังคมลง คงไม่ต้องหวังพึ่งการนั่งสมาธิที่ขาดปัญญาเพื่อหนีจากสังคม โดยละเลยความจริงที่ว่าคนทุกคนเกิดมาย่อมมีบทบาทหน้าที่การเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ (เพราะคนไม่ได้เกิดจากกระบอกไม้ไผ่) และการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- วิทย์ วิศทเวทย์. 2532. "มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม", จริยศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- อาภา ภมรบุตร. 2530. จิตวิทยาในการบริหารราชการและการทำงานทั่วไป. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- Hospers, J. (ed). 1976. *An Introduction to Philosophical Analysis*. 2nd ed. New Jersey : Prentice Hall.
- Warnock, G.J. 1970. *Contemporary Moral Philosophy*. London : Macmillan Publishing.